

PODPORNÉ OPATRENIA, KTORÉ POSKYTUJE ŠKOLA

1.Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní

Opis podporného opatrenia

PO *Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní* je cielené na poskytnutie individualizovanej podpory a prispôsobenia vyučovania, s cieľom zabezpečenia optimálneho prostredia pre výchovu a vzdelávanie a rozvoj každého žiaka. Sprievodný materiál reflektuje právo žiaka na inkluzívnu výchovu a vzdelávanie a individuálny prístup rešpektujúci jeho rozmanité výchovno-vzdelávacie potreby, schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav.

PO *Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní*, je členené na základe možných vývinových a psychosociálnych oslabení žiaka. Oslabením sa rozumie znížená schopnosť, zručnosť alebo funkčnosť napríklad vykonávať pohyb, sústrediť sa, zmyslovo prijímať a spracúvať informácie a podobne. Oslabenie môže byť zapríčinené trvalými alebo dočasnými zmenami vo vývine žiaka ale aj vplyvom traumy, či nepriaznivej a ťažkej životnej situácie. Dané oslabenie môže mať dočasný, alebo trvalý charakter.

Jednotlivé “oslabenia” sú diferencované do oblastí:

- pohybových schopností,
- zmyslového vnímania,
- kognitívnych schopností a exekutívnych funkcií,
- komunikačnej schopnosti, jazyka a reči,
- sociálno-komunikačných zručností,
- emocionality,

- sebaobsluhy a autonómie.

PO *Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní* podľa § 145a školského zákona, ods. 2, písm. a), vyžaduje dôkladnú identifikáciu a porozumenie jednotlivých potrieb, schopností a vývinových špecifik žiakov, čo sa reflektuje do zvýšených požiadaviek a nárokov na spoluprácu medzi pedagogickými zamestnancami (učiteľmi, vychovávateľmi, pedagogickými asistentmi), školským podporným tímom, rodinami, zákonnými zástupcami, zamestnancami zariadenia poradenstva a prevencie a inými relevantnými zainteresovanými stranami.

Hlavným cieľom podporného opatrenia je:

- poskytovať individualizovanú podporu a prispôsobenie vyučovania, s cieľom zabezpečenia optimálneho prostredia pre výchovu a vzdelávanie a rozvoj každého žiaka;
- zabezpečiť, aby sa všetci žiaci cítili prijatí, podporovaní a aby sa im poskytla primeraná príležitosť rozvíjať svoj maximálny potenciál;
- reflektovať právo žiaka na inkluzívnu výchovu a vzdelávanie a individuálny prístup rešpektujúci jeho rozmanité výchovno-vzdelávacie potreby, schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav;
- prispievať k vytvoreniu takého prostredia, ktoré podporuje rozvoj, výchovu a vzdelávanie každého žiaka, rešpektuje jedinečnosť žiaka a prispôsobuje sa jeho potrebám.

Sprievodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [SPRIEVODNÉ METODICKÉ MATERIÁLY](#)

Odporúčané sú ďalšie súvisiace materiály vydané NIVaM:

- Intervencie (Činnosti na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy). ([SPRIEVODNÉ METODICKÉ MATERIÁLY](#))
- Poskytovanie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok. ([SPRIEVODNÉ METODICKÉ MATERIÁLY](#))

Cieľová skupina podporného opatrenia

Cieľovou skupinou sú žiaci s krátkodobým alebo dlhodobým oslabením v oblasti pohybových schopností, zmyslového vnímania, kognitívnych schopností a exekutívnych funkcií, v oblasti komunikačnej schopnosti, jazyka a reči, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy a autonómie.

Všeobecne platné princípy a prístupy inkluzívneho vzdelávania sa uplatňujú v primárnom, nižšom sekundárnom a sekundárnom vzdelávaní. Jednotlivé inkluzívne princípy a prístupy je však možné uplatňovať aj v predprimárnom vzdelávaní, primerane a s ohľadom na špecifiká predškolského veku.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. a) školského zákona):

- škola,
- školské výchovno-vzdelávacie zariadenie alebo
- špeciálne výchovné zariadenia.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii **učiteľ** alebo **pedagogický asistent** alebo pedagogický zamestnanec v kategórii **vychovávateľ v špeciálnom výchovnom zariadení**.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa realizuje individuálne, podľa potrieb žiaka v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti. Ak si to vyžaduje situácia po uvážení sa podporné opatrenie môže realizovať skupinou formou s prihliadnutím na potreby konkrétneho žiaka (napr. v prípade žiaka s oslabením v oblasti sociálnych zručností).

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia sa poskytuje podľa individuálnych potrieb žiaka na základe vyjadrenia pedagogického zamestnanca v kategórii učiteľ alebo školský špeciálny pedagóg, vyjadrenia odborného zamestnanca školy alebo vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie.

2.Zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy

Opis podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa zameriava na zmiernovanie alebo odstraňovanie prekážok dieťaťa/žiaka vo výchove a vzdelávaní s cieľom zabezpečiť rozvoj jeho schopností alebo osobnosti a dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania prostredníctvom intervencií.

Podporné opatrenie môže byť chápané ako súbor špecificky zameraných výchovno-vzdelávacích činností a odborne poskytovaných aktivít rešpektujúcich potreby detí/žiakov v školách a školských zariadeniach v nasledovných oblastiach:

1. Rozvoj a podpora pohybových schopností
2. Rozvoj a podpora zmyslového vnímania
3. Rozvoj a podpora kognitívnych schopností
4. Rozvoj a podpora komunikačnej schopnosti
5. Rozvoj a podpora sociálno-komunikačných zručností
6. Rozvoj a podpora emocionality
7. Rozvoj a podpora sebaobsluhy

Podporné opatrenie sa môže zameriavať na rozvoj a podporu jednej z uvedených oblastí alebo na rozvoj a podporu viacerých oblastí súčasne.

Toto podporné opatrenie sa v školách a školských zariadeniach môže vykonávať v rámci činností podpornej úrovne prvého až piateho stupňa podľa § 145a ods. 2 písm. c). Činnosti podpornej úrovne prvého stupňa vykonáva pedagogický zamestnanec, odborný zamestnanec školy a/alebo školský podporný tím. Do činností podpornej úrovne prvého stupňa patrí **pedagogická intervencia**. Činnosti podpornej úrovne druhého stupňa vykonáva školský špeciálny pedagóg

a/alebo odborný zamestnanec školy v spolupráci s centrom poradenstva a prevencie. Do činností podpornej úrovne druhého stupňa patrí **intervencia** (§ 131 školského zákona). Intervencie sú integrálnou súčasťou vzdelávacieho programu, podľa ktorého sa uskutočňuje vzdelávanie dieťaťa/žiaka v škole alebo v školskom zariadení.

ROZVOJ A PODPORA POHYBOVÝCH SCHOPNOSTÍ

Podporné opatrenie sa zameriava na rozvoj pohybovej samostatnosti a fyzickej zdatnosti dieťaťa/žiaka. Jeho súčasťou je okrem stimulácie pohybu aj relaxácia a regenerácia preťažených súčastí pohybového aparátu. Aktivity a činnosti sú spravidla zamerané na oblasť psychomotoriky, motility, mobility a hrubej motoriky (pohyby veľkých svalových skupín, lokomócia, orientácia v priestore, ...), jemnej motoriky – ktorej súčasťou je aj grafomotorika, logomotorika, mimika, oromotorika, vizuomotorika a senzomotorika.

Podporné opatrenie smeruje k deťom/žiakom s oslabením a narušením v oblasti motoriky, pohybovej samostatnosti a fyzickej zdatnosti.

ROZVOJ A PODPORA ZMYSLOVÉHO VNÍMANIA

Podporné opatrenie je zamerané na stimuláciu vývinu zmyslového vnímania dieťaťa/žiaka, ale aj elimináciu možných bariér v percepcii a kompenzáciu dôsledkov bariér spojených so zmyslovým vnímaním. Aktivity a činnosti sú spravidla zamerané na rozvoj a podporu konkrétnych zmyslových funkcií – zrakového vnímania, hmatového vnímania, sluchového vnímania, čuchového a chuťového vnímania, vestibulárneho vnímania a propriocepcie.

Podporné opatrenie môže byť v prípade potreby poskytnuté všetkým bez rozdielu – ako pre zdravé deti/žakov, tak aj pre všetkých jednotlivcov s deficitmi v zrakovom, sluchovom, hmatovom, čuchovom, chuťovom alebo vestibulárnom vnímaní alebo proprioceptii vrátane detí/žakov s PAS či s viacnásobným postihnutím.

ROZVOJ A PODPORA KOMUNIKAČNEJ SCHOPNOSTI

Podporné opatrenie je zamerané na systematický rozvoj a podporu reči, jazyka a komunikácie dieťaťa/žiaka s identifikovanou špeciálnou výchovno-vzdelávacou

potrebou vo všetkých zložkách jazykových spôsobilostí - v hovorenej reči, v písanej reči a čítanej reči. Aktivity/činnosti zamerané na rozvoj a podporu komunikačnej schopnosti – rozvoj a podporu reči, jazyka a komunikácie sa realizujú spravidla v rámci špecifických vyučovacích predmetov alebo individuálne.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom/žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou, s vývinovými poruchami učenia, ale aj deťom/žiakom, ktorí majú krátkodobé, resp. prechodné poruchy jazyka, reči a/alebo komunikácie.

ROZVOJ A PODPORA KOGNITÍVNYCH SCHOPNOSTÍ

Podporné opatrenie je zamerané na systematický rozvoj a podporu kognitívnych a exekutívnych funkcií detí/žakov. Obsahovo sa spravidla zameriava na jednu alebo viac z nasledovných oblastí: pamäť, myslenie, pozornosť, schopnosť riešiť problémy, usudzovanie, porozumenie a používanie reči, plánovanie, organizovanie, predstavivosť či priestorovú orientáciu.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom/žiakom, u ktorých sa zvyšujú nároky na podporu v danej oblasti alebo v jej jednotlivých častiach, napríklad deťom/žiakom s mentálnym postihnutím, viacnásobným postihnutím, ale aj zmyslovým postihnutím a i.

ROZVOJ A PODPORA SOCIÁLNO-KOMUNIKAČNÝCH ZRUČNOSTÍ

Podporné opatrenie je zamerané na zapojenie sa dieťaťa/žiaka v čo najväčšej možnej miere do sociálneho prostredia rovesníkov a iných sociálnych skupín a úspešne v nich naplňovať svoje sociálne roly. V rámci opatrenia môžu byť poskytované činnosti/aktivity na stimuláciu sociálnej interakcie dieťaťa/žiaka, podporu a rozvíjanie vzťahov, stimuláciu

- sociálnej interakcie dieťaťa/žiaka, podporu a rozvíjanie vzťahov, stimuláciu

- sociálno-emocionálneho vývinu, praktické používanie komunikačného správania, tréning
- sociálno-komunikačných zručností, osvojovanie si sociálne prijateľného a prosociálneho správania, korekciu problémového správania, asertívne riešenie konfliktných a záťažových situácií, prácu s kolektívom triedy a pod.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom/žiakom, u ktorých sa vyskytujú zvýšené nároky na podporu v danej oblasti, ktoré môžu vyplývať z ich zdravotného znevýhodnenia, napríklad z poruchy autistického spektra (ďalej len PAS), z poruchy aktivity a pozornosti, z poruchy správania a iných, ale aj napríklad intelektového nadania.

ROZVOJ A PODPORA EMOCIONALITY

Podporné opatrenie je zamerané na rozvoj emocionality a sociálnych zručností detí/žakov a má viesť k zlepšeniu nielen v oblasti emocionálnej inteligencie, ale prispievať aj k psychickej pohode, zvýšeniu kvality osobných vzťahov, čo v školskom prostredí vplýva aj na výkon v akademickej oblasti. Aktivity a činnosti môžu byť smerované na stimuláciu rozvoja emocionality, identifikáciu vlastných emócií a ich príčin, uvedomovanie si rozdielov medzi emóciami, myšlienkami a činmi, sebaovládanie (prejavovanie emócií spoločensky žiaducim spôsobom, regulácia emócií a správania sa, schopnosť spracovať negatívne emócie, schopnosť spracovať vlastné pohnútky, vnútorná motivácia, schopnosť utvárať si pozitívne ciele), vnímanie emócií druhých ľudí, sociálne uvedomenie (empatia, súcit, schopnosť kooperácie), seba prijatie a podporu budovania pozitívneho sebaobrazu, aplikáciu komplexných programov podporujúcich emocionálne zdravie detí/žakov.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom a žiakom, u ktorých sa vyskytujú zvýšené nároky na podporu v danej oblasti, ktoré môžu vyplývať z ich zdravotného znevýhodnenia, aktuálneho zdravotného stavu, nadania, či sociálnych podmienok.

ROZVOJ A PODPORA SEBAOBSLUHY

Podporné opatrenie je zamerané na čo najväčší možný rozvoj sebaobslužných činností a rozvoj autonómie dieťaťa/žiaka. Aktivity a činnosti môžu zahŕňať starostlivosť o vlastné telo – osobnú hygienu, obliekanie a starostlivosť o odevy a obuv, stravovanie vrátane prípravy jedla a udržiavania poriadku v kuchyni,

nakupovanie, celkovú údržbu domácnosti a pod. Deti/žiacov, ktorí nie sú schopní realizovať sebaobslužné činnosti nezávisle a samostatne, zapájame do činnosti a aktivít podľa ich možností a vykonávajú aspoň tie aktivity/činnosti, ktoré im ich zdravotné znevýhodnenie alebo ich stav umožňuje.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom/žiakom s chorobou a zdravotným oslabením, dlhodobo hospitalizovaným deťom/žiakom, dlhodobo pripútaným na lôžko z dôvodu závažnej choroby a pod.

Sprievodný materiál Intervencie s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu ([SPRIEVODNÉ METODICKÉ MATERIÁLY](#)).

Cieľová skupina podporného opatrenia

Všetky deti a žiaci podľa potreby, stavu identifikovaných ťažkostí alebo oslabení.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

- Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. c) školského zákona):
- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

V rámci podporného opatrenia môžu spolupracovať pedagogickí zamestnanci, odborní zamestnanci, školský podporný tím.

Podporné opatrenie poskytuje školský špeciálny pedagóg a odborní zamestnanci školy alebo špeciálneho výchovného zariadenia. V školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vykonávajú činnosti aj pedagogickí zamestnanci.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa môže poskytovať rôznymi formami:

- individuálne alebo aj skupinovo;
- v triede dieťaťa alebo žiaka alebo aj mimo nej;
- mimo svojej kmeňovej triedy a/alebo školy (v inej triede, v špeciálnej triede, v inej škole, v škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami);
- môže byť integrálnou súčasťou kombinovaných foriem výučby dieťaťa alebo žiaka;
- môže prebiehať aj vo výučbe špecifického vyučovacieho predmetu;
- v materských školách môže byť začleňované do všetkých foriem denných činností, v rámci intervencií môžu v rôznych kombináciách spolupracovať pedagogickí, odborní zamestnanci školy a školský podporný tím.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je podľa individuálnych potrieb dieťaťa/žiaka na základe vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo školského podporného tímu.

MODELOVÁ SITUÁCIA

Podporné opatrenia: Zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka, Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní, Zabezpečenie činností na rozvoj kognitívnej schopnosti

Janko má už dlhodobejšie ťažkosti v učení, ktoré sa zvýraznili v druhom polroku 3. ročníka v bežnej základnej škole. Aj napriek tomu, že príprave na vyučovanie venuje veľa času a snaží sa, jeho výsledky v škole sú slabé, zlyháva takmer vo všetkých predmetoch. Došlo aj ku zmene jeho správania (zvýšená citlivosť, nechut' chodiť do školy) a pridružili sa aj zdravotné problémy.

Rodičia začali hľadať príčiny jeho neprospievania a zmien v správaní a vyhľadali pomoc psychológa v centre poradenstva a prevencie. Ten konštatoval, že príčinou jeho neprospievania nie sú poruchy učenia ani mentálne postihnutie. Vyšetrením však zistil, že príčinou školského neúspechu Janka je s najväčšou pravdepodobnosťou podpriemerná úroveň intelektových schopností.

Rodič priniesol triednej učiteľke písomné vyjadrenie z centra poradenstva a prevencie k potrebe poskytnúť Jankovi viaceré podporné opatrenia (viď vyššie). Následne rodič požiadal riaditeľa školy o ich poskytnutie. Vzhľadom na to, že riaditeľ školy nemá k dispozícii odborného zamestnanca pre poskytnutie podporného opatrenia na zabezpečenie činností na rozvoj kognitívnych schopností, vo Vyjadrení k poskytnutiu PO uvedie, že poskytnúť môže iba dve z podporných opatrení, a to: doučovanie, cielené učenie a úprava obsahu a hodnotenia.

3.Zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je podpora pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy u detí/žiakov, ktorých materinský jazyk sa líši od vyučovacieho jazyka školy, ktorú navštevujú a u detí/žiakov, ktorých znalosť vyučovacieho jazyka školy je nižšia ako veku primeraná znalosť vyučovacieho jazyka školy.

Jazyková podpora má deťom/žiakom zabezpečiť rýchlejšie osvojenie si vyučovacieho jazyka školy a následne úspešnejšie absolvovanie výchovno-vzdelávacieho procesu.

Podporné opatrenie sa netýka bilingválneho vzdelávania podľa § 12 ods. 6 školského zákona.

Podporné opatrenie je možné realizovať rozvíjajúcimi činnosťami a programami.

Činnosti v rámci podporného opatrenia sa sústreďujú na základnú sociálnu komunikáciu dieťaťa/žiaka v spojení s určitým konaním (v bežnej sociálnej komunikácii, v hre). Podpora osvojovania si vyučovacieho (slovenského) jazyka školy sa realizuje integrovane v rámci vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu. Súčasťou vzdelávacích aktivít je vizualizácia vzdelávacieho obsahu (obrázky, fotografie, obrázkovo-pojmové mapy, miniatúry, reálne predmety a pod.). Podpora sa poskytuje aj pre orientáciu dieťaťa/žiaka v priestore, v režime dňa, v štruktúre úlohy prostredníctvom tematicky zameraných komunikačných kariet, pracovných listov, obrázkov, piktogramov a pod. Uplatňovaný je individuálny a diferencovaný prístup k dieťaťu/žiakovi.

Prostredie školy je jazykovo podnetné z hľadiska dostatočných príležitostí na komunikáciu a na možnosti výberu kníh rôznych žánrov, ktoré sú pre dieťa/žiaka zaujímavé a tematicky prítiahľivé. Využívajú sa rozmanité metodiky na podporu jazyka, jazykové, didaktické a spoločenské hry, pomôcky a edukačné publikácie zamerané na podporu reči a jazykových schopností dieťaťa/žiaka určené pre daný vek.

Úprava cieľov a obsahu výchovy a vzdelávania sa môže realizovať formou rozloženia v rámci stupňa vzdelania, tzn. že pri realizácii výchovy a vzdelávania sa berie ohľad na úroveň doterajších skúseností dieťaťa a/alebo dosiahnutého vzdelania žiaka, ovládanie vyučovacieho jazyka a ďalšie individuálne osobitosti detí/žiacov.

Podporné opatrenie sa pre deti cudzincov a žiakov po ukončení osobitného spôsobu plnenia povinnej školskej dochádzky mimo územia Slovenskej republiky realizuje aj formou kurzu vyučovacieho jazyka školy (§ 25 ods. 10, § 146 ods. 3, 6 školského zákona).

Žiaci – cudzinci v národnostných školách a národnostných triedach, ktorí neovládajú slovenský jazyk, postupujú pri osvojovaní si slovenského jazyka spolu s ostatnými žiakmi. V prípade potreby, napríklad keď nastúpia do školy v inom ako 1. ročníku, môžu školy využiť i vyššie zmienené podporné opatrenia na osvojenie si slovenského jazyka.

Sprievodný materiál *Možnosti podpory pri osvojovaní si vyučovacieho (slovenského) jazyka školy - slovenský jazyk ako druhý jazyk* s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu ([SPRIEVODNÉ METODICKÉ MATERIÁLY](#)).

Diagnostický nástroj *Vstupný test na určenie úrovne ovládania slovenského jazyka* pre žiakov, ktorých materinský (prvý) jazyk sa líši od vyučovacieho (slovenského) jazyka školy (súčasť POO K6 R2), je dostupný tu ([SPRIEVODNÉ METODICKÉ MATERIÁLY](#)).

Odporúčané sú ďalšie súvisiace materiály vydané NIVaM (pôvodne Štátnym pedagogickým ústavom):

- *Dieťa hovoriace iným jazykom: možnosti kompenzačnej podpory v predškolskom vzdelávaní* (2021) <https://www.statpedu.sk/files/sk/svp/zavadzanie-isvp-ms-zs-gym/matrska-skola/metodicke-materialy/dieta-hovoriace-inym-jazykom-moznosti-kompenzacnej-podpory-predskolskom-vzdelavani.pdf>

Cieľová skupina podporného opatrenia

Podporné opatrenie je určené pre deti a žiakov s potrebou podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka, ktorí majú odlišný materinský jazyk od vyučovacieho jazyka školy a ich úroveň ovládania vyučovacieho jazyka na základe realizovanej jazykovej diagnostiky je na tzv. prahovej úrovni (cca na úrovni B1 podľa SERR) a nižšie, alebo pre deti cudzincov podľa § 146 školského zákona.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. e) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami okrem bilingválneho vzdelávania alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii **učiteľ** alebo **vychovávateľ** v špeciálnom výchovnom zariadení. Jazykové kurzy pre deti cudzincov môže organizovať aj iná právnická alebo fyzická osoba po získaní akreditácie (§ 146 ods. 6 školského zákona).

Forma poskytovania podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa môže realizovať v podobe rozšíreného jazykového vzdelávania v rámci povinného vyučovacieho predmetu, voliteľného vyučovacieho predmetu, kurzu či doučovania so zameraním na osvojovanie si vyučovacieho jazyka.

V prípade, že ide o jazykový kurz, je realizovaný priamo v škole, mimo školy alebo dištančnou formou prostredníctvom dostupných komunikačných prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí. V prípade dištančnej formy sa odporúča žiakovi zabezpečiť materiálno-technickú asistenciu zo strany školy. Podporné opatrenie sa poskytuje individuálne alebo skupinovo.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka a podmienkam školy.

Odporúčaný rozsah jazykovej podpory formou kurzu je **33 hodín ročne** pre deti z cieľovej skupiny v predprimárnom vzdelávaní. Na základe výsledkov jazykovej diagnostiky je pre žiakov bez znalosti vyučovacieho jazyka odporúčaný rozsah jazykovej podpory **66 hodín ročne** a pre žiakov so základnou úrovňou ovládania vyučovacieho jazyka **33 hodín ročne**. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu. Žiak s dostatočnou znalosťou vyučovacieho (slovenského) jazyka (tzv. prahová úroveň) je považovaný za samostatne fungujúceho v rámci školského prostredia, pričom mu je poskytovaná individuálna jazyková podpora podľa jeho potrieb a nárokov vzdelávania.

Podpora žiaka - cudzinca v škole s vyučovacím jazykom slovenským

Žiak – cudzinec je na základe výsledkov jazykovej diagnostiky zaradený do jedného z troch variantov jazykovej podpory.

Žiak bez znalosti slovenského jazyka (komunikačná úroveň 0) je vzdelávaný v rámci intenzívnej jazykovej podpory. Jazyková podpora sa realizuje podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk – komunikačná úroveň 1 (základný kurz) s minimálnou časovou dotáciou 48 vyučovacích hodín a s odporúčanou časovou dotáciou 200 vyučovacích hodín. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu.

Žiakovi so základnou úrovňou ovládania slovenského jazyka (približne na komunikačnej úrovni 1) sa poskytuje jazyková podpora podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk – komunikačná úroveň 2 (rozširujúci kurz) s minimálnou časovou dotáciou 64 vyučovacích hodín a s odporúčanou časovou dotáciou 150 vyučovacích hodín. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu.

Žiak s dostatočnou znalosťou slovenského jazyka (tzv. prahová úroveň,) je považovaný za samostatne fungujúceho v rámci školského prostredia, pričom mu je poskytovaná individuálna jazyková podpora podľa jeho potrieb a nárokov vzdelávania. V prípade nedostatočnej znalosti akademického jazyka je odporúčaná jazyková podpora s časovou dotáciou 100 vyučovacích hodín prispôbená individuálnym jazykovým potrebám žiaka. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu.

MODELOVÁ SITUÁCIA

Podporné opatrenie: *Zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy*

Osemročná Katja prišla na slovenskú základnú školu po tom, čo s matkou museli utiecť pred vojnou. Je to veselé dievčatko, rada sa hrá so stavebnicami a napriek svojej jazykovej bariére sa snaží dohovoriť so spolužiačkami.

Učiteľka zaregistrovala, že Katja nerozumie jej pokynom, nevie odpovedať na kladené otázky ústne ani písomne. Pri hľadaní riešenia danej situácie našla v Katalógu podporných opatrení test a zistila, že jej jazyková úroveň je iba základná. Na základe výsledku testu vydala vyjadrenie na poskytnutie podporného opatrenia zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy v rozsahu 90 vyučovacích hodín základného kurzu.

Učiteľka toto vyjadrenie predloží riaditeľovi školy, ktorý sa následne vyjadrí k poskytnutiu odporúčaného podporného opatrenia. Keďže v škole sú aj ďalší žiaci s nedostatočnou znalosťou vyučovacieho jazyka školy, riaditeľ predloží zriaďovateľovi školy žiadosť o pridelenie finančných prostriedkov na jazykový kurz. Po pridelení finančných prostriedkov jazykový kurz zabezpečí.

4. Zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je prostredníctvom kvalitného a dostupného doučovania v hodinách mimo vyučovania v stanovenom rozsahu zlepšovať vedomosti a zručnosti detí/žiacov.

Účelom opatrenia je vyrovnanie rozdielov vo vedomostiach, zručnostiach a spôsobilostiach žiakov, ako aj na elimináciu rizika opakovania ročníka a predčasného ukončenia vzdelávania žiakov.

Podporné opatrenie je nástrojom na sprostredkovanie kvalitného a dostupného doučovania pre deti/žiacov a vytvorenie podmienok na rozvíjanie ich spôsobilostí v popoludňajšom čase.

Činnosti v rámci podporného opatrenia sú zamerané na:

- vyučovacie predmety hlavných vzdelávacích oblastí,
- všeobecnovzdelávacie predmety,
- vyučovacie predmety zamerané na odborné vedomosti,
- vyučovacie predmety zamerané na praktické zručnosti,
- praktické vyučovanie,
- vyučovacie predmety podľa rámcového učebného plánu, s dôrazom na profilujúce predmety, alebo
- na dosahovanie školskej spôsobilosti (v prípade materských škôl [SPRIEVODNÉ METODICKÉ MATERIÁLY](#) k dosahovaniu školskej spôsobilosti).

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti s ťažkosťami s dosahovaním stanovených vzdelávacích štandardov v jednej alebo viacerých vzdelávacích oblastiach, ktoré sa viažu na oblasti školskej spôsobilosti.

Žiaci neprospievajúci z aspoň jedného vyučovacieho predmetu; nehodnotení žiaci z dôvodu dlhodobej neprítomnosti na vyučovaní. Podporné opatrenie je poskytované žiakom:

- neprospievajúcim z aspoň jedného povinného alebo povinne voliteľného vyučovacieho predmetu na hodnotení na štvrťročnom, polročnom alebo trištvrte ročnom hodnotení;
- neprospievajúcim z aspoň jedného povinného alebo povinne voliteľného vyučovacieho predmetu na koncoročnom hodnotení;
- opakujúcim ročník;
- nehodnoteným z aspoň jedného povinného alebo povinne voliteľného vyučovacieho predmetu na polročnom alebo koncoročnom hodnotení, ak sa na vyučovanom predmete ospravedlnene alebo neospravedlnene nezúčastňovali;
- s výraznými ťažkosťami s dosahovaním stanovených vzdelávacích štandardov v jednej alebo viacerých vzdelávacích oblastiach;
- s výrazným poklesom úrovne dosahovania stanovených vzdelávacích štandardov v určitom období.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. f) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,

- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

Doučovanie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii učiteľ, pedagogický asistent alebo v prípade potreby školský špeciálny pedagóg alebo iné osoby na základe zmluvy. Oprávnená na poskytovanie doučovania je osoba s pedagogickým vzdelaním minimálne bakalárskeho stupňa alebo doplňujúcim pedagogickým štúdiom alebo iná osoba s minimálne bakalárskym vzdelaním v odbore korešpondujúcom s predmetom alebo vzdelávacou oblasťou, ktoré daná osoba doučuje.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Prezenčná alebo dištančná forma prostredníctvom prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí. V prípade dištančnej formy sa odporúča žiakovi zabezpečiť materiálo-technickú asistenciu zo strany školy. Doučovanie sa realizuje mimo vyučovací čas (v poobedných hodinách), individuálne alebo skupinovo v počte 3 - 5 žiakov.

Odporúčanie: V rámci jednej skupiny zaradiť žiakov len z jednej triedy, prípadne z rôznych tried z jedného ročníka.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa /žiaka a podmienkam školy.

Odporúčaný rozsah je 8 vyučovacích hodín mesačne na 2 klasifikačné obdobia, alebo od koncoročného hodnotenia po komisionálnu skúšku

MODELOVÁ SITUÁCIA

Podporné opatrenia: *Zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka, Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní, Zabezpečenie činností na rozvoj kognitívnej schopnosti*

Janko má už dlhodobejšie ťažkosti v učení, ktoré sa zvýraznili v druhom polroku 3. ročníka v bežnej základnej škole. Aj napriek tomu, že príprave na vyučovanie venuje veľa času a snaží sa, jeho výsledky v škole sú slabé, zlyháva takmer vo všetkých predmetoch. Došlo aj ku zmene jeho správania (zvýšená citlivosť, nechut' chodiť do školy) a pridružili sa aj zdravotné problémy.

Rodičia začali hľadať príčiny jeho neprospievania a zmien v správaní a vyhľadali pomoc psychológa v centre poradenstva a prevencie. Ten konštatoval, že príčinou jeho neprospievania nie sú poruchy učenia ani mentálne postihnutie. Vyšetrením však zistil, že príčinou školského neúspechu Janka je s najväčšou pravdepodobnosťou podpriemerná úroveň intelektových schopností.

Rodič priniesol triednej učiteľke písomné vyjadrenie z centra poradenstva a prevencie k potrebe poskytnúť Jankovi viaceré podporné opatrenia (viď vyššie). Následne rodič požiadal riaditeľa školy o ich poskytnutie. Vzhľadom na to, že riaditeľ školy nemá k dispozícii odborného zamestnanca pre poskytnutie podporného opatrenia na zabezpečenie činností na rozvoj kognitívnych schopností, vo Vyjadrení k poskytnutiu PO uvedie, že poskytnúť môže iba dve z podporných opatrení, a to: doučovanie, cielené učenie a úprava obsahu a hodnotenia.

5. Činnosť na podporu sociálneho zaradenia

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je v školách a školských zariadeniach vytvoriť emocionálne bezpečné prostredie, v ktorom sa všetky deti/žiaci cítia oceňovaní, rešpektovaní a majú rovnaké príležitosti uspieť, čo vedie k zlepšeniu akademického výkonu a vyššej angažovanosti detí/žiakov.

Podstatou je, aby každé dieťa/žiak, bez ohľadu na pohlavie, etnický pôvod, náboženstvo, zdravotné znevýhodnenie, sexuálnu orientáciu, sociálno-ekonomické postavenie a iné osobné charakteristiky či potreby, bol súčasťou všetkých aspektov života školy/školského zariadenia.

Vo svete charakterizovanom rozmanitosťou a vzájomnou prepojenosťou sa sociálne zaradenie stalo nevyhnutnosťou. Zahŕňa princípy rovnosti, spravodlivosti a rešpektu voči všetkým jednotlivcom bez rozdielu. Sociálne zaradenie nie je len o tolerovaní odlišností; ale ide o aktívne prijatie a zaradenie každého dieťaťa/žiaka do štruktúry školy/školského zariadenia.

Sociálne zaradenie je **dlhodobý proces**, ktorý zahŕňa odstraňovanie bariér, ktoré bránia určitým skupinám plne sa zapojiť do spoločnosti. Bariérou môže byť diskriminácia, predsudky, nerovnaký prístup k zdrojom a príležitostiam a iné. Sociálne zaradenie zdôrazňuje dôležitosť uznávania a podpory rozmanitosti a pocitu spolupatričnosti pre všetkých členov komunity.

Výhody sociálneho zaradenia

- *Individuálna pohoda:* Sociálne zaradenie podporuje pocit spolupatričnosti a vlastnej hodnoty, podporuje duševnú a emocionálnu pohodu. Keď sa ľudia cítia akceptovaní a oceňovaní, je pravdepodobnejšie, že budú mať pozitívnu sebaúctu, vybudujú si zdravé vzťahy a budú viesť plnohodnotný život.
- *Ekonomický rast:* Inkluzívne spoločnosti ťažia z rozmanitej a kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá podporuje inovácie, produktivitu a ekonomický rast. Keď má každý rovnaký prístup k vzdelaniu, zamestnaniu a podnikateľským príležitostiam, vedie to k dynamickejšej a prosperujúcejšej spoločnosti.

- *Sociálna súdržnosť*: Sociálne zaradenie vytvára silnejšie a súdržnejšie komunity tým, že premost'uje rozdiely a podporuje porozumenie medzi rôznymi skupinami. Prijatím rozmanitosti a podporou rovnosti môžu spoločnosti znížiť sociálne napätie a podporiť väčšiu harmóniu medzi svojimi členmi.
- *Obohatenie majoritnej spoločnosti*: Rôzne kultúry majú rôzne pohľady, skúsenosti a vedomosti. Keď sa tieto perspektívy stretávajú, môže to viesť k novým nápadom, inováciám a kreatívnemu riešeniu problémov. Spolupráca medzi ľuďmi z rôznych kultúr môže vytvárať prostredie, kde sa podnecuje výmena nápadov a nových myšlienok

Sprievodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu ([SPRIEVODNÉ METODICKÉ MATERIÁLY](#)).

Sprievodné materiály k programu Buddy sú dostupné tu

1.	Metodika	pre	supervízora
2.	Metodika	pre	buddyho
3.	Informácie	pre	zverenca
4.	Formuláre	a	plagáty
5.	Supervízny		dotazník
6.	Leták-tipy	na kontakt	pri dištancnej výučbe
7.	Formulár	pre	supervízora
8. Plagát pre školu			

Cieľová skupina podporného opatrenia

PO je pre určené pre všetky deti/žiacov, s dôrazom na tých, u ktorých môže nastať problém so sociálnym zaradením. Sú to napríklad:

- dieťa/žiak z iných kultúr ako je kultúra školy,
- dieťa/žiak cudzincov, utečencov, odídencov
- dieťa/žiak s odlišným materinským jazykom,
- dieťa/žiak po dlhodobej absencii v škole,
- dieťa/žiak, ktorý je dieťaťom z rodiny v hmotnej núdzi,

- dieťa/žiak, ktorý pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- dieťa/žiak po návrate zo zahraničia,
- dieťa/žiak so zdravotným znevýhodnením,
- dieťa/žiak so sklonom k samotárstvu, nezáujmu, apatii, úzkosti,
- dieťa/žiak s problémami v emocionálnej rovine (silné emócie, nepriateľské správanie sa voči spolužiakom, prudká zmena nálad),
- dieťa/žiak, s predpokladom byť sociálne vylučovaný, šikanovaný,
- dieťa/žiak, ktorý neprejavuje záujem o školu,
- dieťa/žiak prechádzajúci do ďalšieho stupňa vzdelania,
- dieťa/žiak s dlhodobo nepriaznivým domácim prostredím,
- dieťa/žiak, ktorý sa ocitol v náhlej kritickej situácii v rodine,
- dieťa/žiak s nadaním,
- iné...

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. j) školského zákona):

- škola alebo
- školské zariadenie.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický alebo odborný zamestnanec školy alebo školského zariadenia, alebo iné osoby na základe zmluvy.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Sociálne zaradenie v škole vyžaduje *systematické a sústavné úsilie zo strany celého pedagogického a odborného tímu a celej školskej komunity*. Je dôležité mať na pamäti potreby všetkých detí/žiakov a zabezpečiť, aby každý mal rovnaké možnosti na úspech a spoločenskú integráciu. Dosiahnutie sociálneho zaradenia si vyžaduje *kolektívne úsilie* vrátane komplexných politík školy, vzdelávania a učenia, zapojenia komunity a ďalších podporných opatrení.

Realizuje sa individuálne, skupinovo a najmä komunitne.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia sa poskytuje podľa individuálnych potrieb žiaka vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo školského podporného tímu vychádzajúceho z pravidelného monitoringu alebo vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie.

MODELOVÁ SITUÁCIA

Podporné opatrenie: *Činnosť na podporu sociálneho zaradenia*

Tomáš onedlho, v polovici októbra, nastúpi do 7. ročníka základnej školy po tom, čo sa jeho rodina vrátila na Slovensko z Veľkej Británie. Tomáš je Róm, v zahraničí s rodinou žil od konca 1. ročníka základnej školy. Po slovensky rozumie, ako však jeho triedny učiteľ zistil z predbežného telefonického rozhovoru s rodičmi, má zábrany v prejavovaní sa a v novom prostredí sa hanbí. Okrem toho sa obáva nástupu do triedy, kde bude jediný Róm.

Triedny učiteľ včas identifikuje, že Tomáš bude potrebovať podporu v sociálnom zaradení, aby sa v novom kolektíve cítil dobre.

Triedny učiteľ najskôr s rodičmi, následne s riaditeľom školy preberie možnosť využitia podporného opatrenia, tzv. "Buddy" (vysvetlenie v poznámke nižšie). Riaditeľ sa písomne vyjadrí o udelení podporného opatrenia v rozsahu 1 polroka. Toto podporné opatrenie zabezpečuje škola a nevyžaduje si žiadne finančné náklady.

Poznámka:

Opatrenie "Buddy" spočíva v tom, že učiteľ na triednickej hodine s triedou prediskutuje skutočnosť, že k nim príde nový spolužiak. Počas triednickej hodiny následne v bezpečnom prostredí diskutujú o téme rozmanitosti – aký prínos má rozmanitosť pre spoločnosť a v čom môže byť spoločnosť voči rozmanitosti odmietavá. Túto hodinu vedie s citlivosťou voči súkromiu a osobným údajom Tomáša a jeho rodiny.

Následne ponúkne žiakom možnosť, že budú pre Tomáša "buddy" – teda „parťák/parťáčka“, ktorých úlohou bude pomôcť Tomášovi cítiť sa v novom kolektíve dobre. Spoločne si vyberú niekoho, kto má dobrú angličtinu, je priateľský a všeobecne ochotný pomôcť. Dieťaťu, ktoré sa na úlohu prihlási, učiteľ vysvetlí jeho rolu, dohodnú si spoločný postup a mieru podpory, ktorú môže "buddy" Tomášovi poskytovať.

6. Činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je poskytnúť žiakovi v riziku takú podporu, aby bola naplnená jeho potreba úspechu s ohľadom na jeho špecifiká a eliminovať tak predčasné ukončenie školskej dochádzky. Ak sa podarí poskytnúť podporu a zdroje, ktoré sú potrebné pre úspešné dokončenie vzdelávania, môžeme pomôcť zvýšiť pravdepodobnosť, že žiak zostane v škole a dosiahne svoj plný potenciál.

Skorší odchod zo školy nielenže pripravuje jednotlivcov o príležitosti na osobný rast, ale tiež obmedzuje ich šance viesť úspešný a plnohodnotný život. Na riešenie tohto problému je možné realizovať celý rad aktivít na podporu prevencie pred ukončením školskej dochádzky pred posledným ročníkom základného alebo stredoškolského vzdelania. Zapojením študentov, rodičov, pedagógov a širšej komunity môžeme vytvoriť prostredie, ktoré podporuje angažovanosť, motiváciu a odolnosť a v konečnom dôsledku zaisťuje, že každý žiak dosiahne úplné vzdelanie.

Príčiny predčasného ukončenia školskej dochádzky:

K predčasnému ukončeniu školskej dochádzky prispieva množstvo faktorov, ktoré sa často zložitým spôsobom prelínajú. Niektoré z kľúčových príčin zahŕňajú:

Socioekonomické faktory: Ekonomická deprivácia, chudoba a obmedzený prístup k zdrojom vytvárajú bariéry pre vzdelávanie. Rodiny, ktoré sa snažia uspokojiť základné potreby, môžu uprednostniť okamžité ekonomické prežitie pred dlhodobými investíciami do vzdelávania svojich detí.

Ťažkosti v učení: Žiaci, ktorí majú problémy s učením sa alebo čelia problémom pri udržiavaní kroku v učení s ostatnými spolužiakmi v triede, môžu byť sklamaní zo svojho výkonu. To môže viesť k frustrácii a nedostatku motivácie, čo v konečnom dôsledku môže viesť k predčasnému ukončeniu školskej dochádzky.

Osobné problémy: Nestabilné rodinné prostredie, domáce konflikty alebo nedostatočná emocionálna podpora môžu výrazne ovplyvniť pohodu a vzdelávací výkon žiaka. Tieto vonkajšie faktory môžu viesť k zvýšenej absencii, zníženej sústredenosti a nakoniec k školskému neúspechu.

Nedostatok záujmu: Keď žiaci nevidia relevantnosť (zmysel) svojho vzdelania pre svoje budúce ciele a ambície, keď sa rodina nezaujíma o ich vzdelávanie, môžu stratiť záujem o štúdium. Absencia praktických a pútavých vzdelávacích stratégií môže taktiež prispieť k predčasnému ukončeniu školskej dochádzky.

Podľa správy Inštitútu vzdelávacej politiky v oblasti ranej starostlivosti a vzdelávania boli za najviac ohrozené skupiny identifikované deti zo sociálne znevýhodneného prostredia a deti so zdravotným znevýhodnením. Deti so znevýhodneným majú nižšiu zaškolenosť v materských školách, horšie výsledky v medzinárodných a domácich testovaniach, viac opakujú ročník a vo väčšej miere predčasne ukončujú školskú dochádzku. Ukončenie školskej dochádzky v nižšom, ako poslednom ročníku základnej alebo strednej školy je problém, ktorý môže mať negatívne dôsledky na celý ďalší život žiaka. Z toho dôvodu je veľmi dôležité venovať pozornosť prevencii a podpore žiakov, aby dokončili svoje vzdelávanie v plnom rozsahu. (Hellebrand et al., 2020)

Dôsledky predčasného ukončenia školskej dochádzky:

Predčasné ukončenie školskej dochádzky má ďalekosiahle dôsledky pre jednotlivcov, komunity a našu spoločnosť ako celok. Niektoré z najvýznamnejších dôsledkov sú:

Obmedzené príležitosti: Bez ukončeného vzdelania majú žiaci obmedzené vyhliadky na lepšie platené zamestnanie a je pravdepodobnejšie, že uviaznu v cykle chudoby. Vyššia miera nezamestnanosti a nezamestnateľnosť osôb, ktoré predčasne ukončia školskú dochádzku, prispieva k ekonomickej nerovnosti.

Znížené životné šance: Predčasné ukončenie školskej dochádzky často vedie k nižšiemu príjmu, čo má za následok zhoršený zdravotný stav ako aj zvýšenú pravdepodobnosť zapájania sa do nelegálnych aktivít s cieľom zohnať potrebné zdroje. Nedostatočné vzdelanie môže narušiť kvalitu života jednotlivca a naďalej udržiavať sociálne nerovnosti v spoločnosti.

Sociálne náklady: Aj naša spoločnosť berie na seba bremeno predčasného ukončenia školskej dochádzky prostredníctvom zvýšených výdavkov na budúce sociálnu odkázanosť, vyššie výdavky na zdravotnú starostlivosť, vyššiu mieru kriminality a zníženej ekonomickej produktivity.

Pri riešení komplexného problému, ako je predčasné ukončenie školskej dochádzky, by školy mali prejsť od prijímania dočasných, izolovaných opatrení k prijatiu strategického „celoškolského prístupu“. Pri uplatňovaní „celoškolského prístupu“ sa školy vnímajú ako prostredie kooperatívnej výučby, pri ktorej je nápomocná celá školská komunita (vedenie školy, pedagogickí a odborní zamestnanci, zákonní zástupcovia spolu s externými zainteresovanými stranami).

Výsledky štúdie Európskej agentúry pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania naznačujú, že:

- je potrebné zamerať sa na Predčasné ukončenie školskej dochádzky (ďalej PUŠD) ako na súbor procesov, ktoré sú súčasťou života žiaka a nie ako na výsledok;
- rôzne skupiny žiakov sú pri PUŠD vystavené odlišným rizikám;
- opatrenia sa môžu zameriavať na prevenciu, intervenciu a kompenzáciu;
- opatrenia sa musia zameriavať na rôzne úrovne ako kultúra školy, motivácie žiaka a širšie sociálne aspekty života žiakov (Squires, 2017).

Problém PUŠD sa týka niektorých regiónov viac a niektorých menej, keďže sa jedná o fenomén spätý najmä s chudobou a so sociálnym vylúčením. Najväčší výskyt takýchto prípadov možno očakávať tam, kde je najvyššia miera chudoby a nezamestnanosti.

Odporúčané súvisiace materiály vydané Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR:

APLIKAČNÁ POMÔCKA AKO BYŤ V ŠKOLE ÚSPEŠNEJŠÍ (Podpora žiakov a žiačok v povinnej školskej dochádzke s cieľom predchádzania opakovania ročníka)

<https://www.minedu.sk/data/att/20785.pdf>

Cieľová skupina podporného opatrenia

Pre všetkých žiakov v riziku školského neúspechu alebo predčasného ukončenia školskej dochádzky. Sú to napríklad:

- žiak opakujúci ročník,
- žiak s výrazne zhoršeným prospechom oproti minulému štvrťroku v konkrétnom vyučovacom predmete,
- žiak so zvýšeným počtom vymeškaných neospravedlnených hodín oproti priemeru daného ročníka,
- žiak so zvýšeným počtom vymeškaných ospravedlnených hodín oproti priemeru daného ročníka,
- žiak, ktorý je dieťaťom z rodiny v hmotnej núdzi,
- žiak, ktorý pochádza zo SZP,
- žiak po návrate zo zahraničia,
- žiak s odlišným materinským jazykom,
- žiak so zdravotným znevýhodnením,
- žiak so sklonom k samotárstvu, nezáujmu, apatii, úzkosti,
- žiak s problémami v emocionálnej rovine (silné emócie, nepriateľské správanie sa voči spolužiakom, prudká zmena nálad),
- žiak, ktorý môže byť sociálne vylučovaný, šikanovaný a pod.,
- žiak, ktorý neprejavuje záujem o školu,
- žiak s dlhodobou nepriaznivým domácim prostredím,
- žiak, ktorý sa ocitol v náhlej kritickej situácii v rodine,

- iné...

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. k) školského zákona):

- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- zariadenie poradenstva a prevencie alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

Podporné opatrenia poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii učiteľ, pedagogický asistent alebo školský špeciálny pedagóg, odborný zamestnanec alebo školský podporný tím alebo iné osoby na základe zmluvy.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Ak žiak v edukačnom procese zlyháva škola prostredníctvom pravidelného monitoringu odhalí možné podporné opatrenia pre konkrétneho žiaka (minimálne raz za štvrt'rok). Predčasné ukončovanie školskej dochádzky je v mnohých prípadoch vyvrcholením školských neúspechov, ktorým žiaci v riziku dlhodobého čelia.

V prípade potreby sa žiakovi ohrozenému rizikom predčasného ukončenia školskej dochádzky poskytne podpora formou:

- rozšíreného času na učenie sa (realizované prostredníctvom mentoringu a tútoringu rovesníkov, alebo starších žiakov či dobrovoľníkov),
- rovesníckych programov,
- spoluprácou so zákonnými zástupcami žiaka,
- spoluprácou s relevantnými externými subjektami,
- kombináciou vyššie uvedených.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je podľa individuálnych potrieb žiaka vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo školského podporného tímu vychádzajúceho z pravidelného monitoringu.

7. Zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností

Opis podporného opatrenia

Cieľom opatrenia je vytvoriť v školách priestor a podmienky s dlhodobým efektom na rozvoj rôznych oblastí vývinu; na rehabilitáciu, oddych a relaxáciu pod odborným vedením napríklad na bezpodnetový oddych; na stimuláciu zmyslového vnímania; na nadobúdanie zručností spojených s využívaním kompenzačných a špeciálno-edukačných pomôcok.

Potrebné je zabezpečiť izolované miestnosti alebo prispôsobiť časti miestností s cieľom vytvorenia priestoru na podporu zmyslového vnímania, elimináciu vnútornej tenzie, uspokojenie vnútorných potrieb dieťaťa/žiaka alebo podporu kognitívnych schopností a manuálnych zručností detí/žiakov.

Miestnosti zamerané na spomínaný účel sú napríklad:

- multisenzorické miestnosti;
- bezpodnetové miestnosti;
- relaxačný kútik;
- miestnosti na nadobúdanie zručností spojených s využívaním kompenzačných a špeciálno-edukačných pomôcok;
- miestnosť pre špeciálneho pedagóga a odborného zamestnanca;
- miestnosť pre zdravotnú sestru.

MULTISENZORICKÁ MIESTNOSŤ

Multisenzorická miestnosť zriadená v škole má slúžiť na poskytnutie pozitívne naladeného prostredia, ktoré má funkciu relaxačnú, poznávaciu a interakčnú. Aktívny, ale aj pasívny pobyt v miestnosti môže pomôcť u dieťaťa/žiaka redukovať stres a stereotypné správanie, znižovať agresívne správanie a formy sebapoškodzovania.

Multisenzorické miestnosti by mali rešpektovať senzorické potreby dieťaťa/žiaka. Môže to byť v zmysle eliminácie (obmedzenia) rušivých podnetov, alebo naopak v zmysle senzorickej stimulácie, ktorá dieťa/žiaka podnecuje, podporuje jeho vývin, aktivizuje ho.

Pobyt v miestnosti je možné využiť aj ako jednu z alternatívnych ciest pri učení sa (alebo poskytovaní intervencie/terapie), keď štandardný spôsob zlyháva, alebo nie je dostatočne efektívny, ako napr. pri objavovaní a hľadaní štýlu učenia a podpory sústredenia sa detí/žiakov a odhaľovaní najvhodnejšieho zmyslového kanálu pre učenie.

Pobytom v multisenzorickej miestnosti je možné u dieťaťa/žiaka ukázať jeho silné stránky, podporiť jeho vnímanie seba a svojho okolia, ukázať mu jeho schopnosť sa učiť a nadobúdať nové skúsenosti a poznatky a tak prirodzenou cestou posilniť jeho sebavnímanie a sebavedomie. Vďaka vybudovaniu pozitívneho sebaobrazu je možné predchádzať problémovému správaniu či poruchám správania dieťaťa/žiaka alebo eliminovať niektoré prejavy porúch správania alebo problémového správania.

Ďalší typ multisenzorickej miestnosti poskytuje možnosť u dieťaťa/žiaka uspokojiť jeho aktuálne vnútorné potreby a prežívanie, eliminovať u žiaka vnútorné napätie, frustráciu alebo agresiu. Pobytom v miestnosti sa dieťa/žiak učí regulovať svoje prežívanie a správanie.

Miestnosť môže byť samostatne vybavená a izolovaná alebo súčasťou inej miestnosti, napríklad telocvične, avšak s jasne ohraničenou a vymedzenou časťou. Pobyt a vybavenie miestnosti má slúžiť na aktuálne odreagovanie a uspokojenie vnútorných potrieb dieťaťa/žiaka, napríklad formou pohybovej aktivity – v miestnosti má mať možnosť dieťa/žiak uvoľniť napätie napríklad formou skákania, hádzania lopty/medicinbalu na určené miesto alebo o zem na konkrétnom mieste (výbušnosť, uvoľnenie energie, eliminácia agresívnych prejavov), chodenie cez prekážku, búchanie do určeného predmetu (molitanový valec, malé boxovacie vrece a podobne) a ďalšie. Vybavenie miestnosti nie je vopred určené, je však potrebné pred vstupom do danej miestnosti deti/žiakov alebo dieťa/žiaka upozorniť na pravidlá bezpečnosti, avšak umožniť mu voľný pohyb a odreagovanie sa. Dieťa/žiak má v danej miestnosti pociťovať voľnosť a možnosť uvoľniť nahromadenú energiu a emócie. Pobyt v miestnosti by mal byť jasne vymedzený, úvodným aj záverečným znamením/signálom, totožným

pri každom pobyte. Dieťa/žiak by mal byť vopred oboznámený s účelom jednotlivých „stanovísk“ v miestnosti. V závere pobytu v miestnosti je nevyhnutné zaradiť krátke relaxačné cvičenie, v ktorom dieťa/žiak precíti pocit uvoľnenia a odstránenia napätia a frustrácie.

BEZPODNETOVÁ MIESTNOSŤ

Bezpodnetová miestnosť je samostatne zriadená miestnosť, v ktorej by sa malo nachádzať čo najmenej senzorických podnetov. Po vizuálnej aj technickej stránke by mala byť miestnosť čo najjednoduchšia, bez vizuálnych stimulov, podľa možností odhlučnená a mala by pôsobiť jednoducho a príjemne. Dieťa/žiak by mal mať možnosť v miestnosti získať pocit upokojenia a uvoľnenia a mal by mať možnosť oddychu a relaxácie bez zmyslových podnetov. V miestnosti sa môže nachádzať jednoduchý polohovateľný vak, sedací vak alebo iná podložka na ležanie, oddych.

Miestnosť je vhodná na odstránenie negatívnych prejavov hypersenzitivity, agresie alebo neprimeraného správania a oddych bez zmyslových podnetov. . Po zabudovaní akustickej techniky s reproduktormi, môže byť miestnosť využitá aj pri nácviku echolokácie pre nevidiace deti/ žiakov, alebo nácvik komunikácie pre deti/žiakov s poruchou sluchu .

RELAXAČNÝ KÚTIK ALEBO RELAXAČNÁ ZÓNA

Relaxačný kútik

Relaxačný kútik by mal tvoriť súčasť triedy, v ktorej prebieha výchova a vzdelávanie. Kútik by mal byť príjemným priestorom, v ktorom sa môže dieťa/žiak upokojiť a relaxovať v prípade, že pociťuje pocit hnevu, smútku, emocionálnej nestability alebo napríklad vyčerpania, alebo má potrebu tráviť chvíľu čas

osamote. Pobyt v relaxačnom kútiku okrem odstránenia napätia, únavy a negatívnych pocitov pomáha dieťaťu/žiakovi naučiť sa identifikovať a regulovať vlastné emócie a prežívanie. Dieťa/žiak by mal byť oboznámený s účelom daného priestoru a primerane vedený k jeho využívaniu.

Relaxačná zóna

Relaxačná zóna by mala tvoriť súčasť školy, napríklad chodby (interiér) alebo jej areálu (exteriér) a má slúžiť na pasívny aj aktívny odpočinok detí/žakov. Relaxačná zóna by mala byť príjemným miestom, v ktorom sa môže dieťa/žiak uvoľniť, relaxovať alebo v prípade potreby vo svojom čase mimo vyučovania, napríklad počas prestávky, realizovať kreatívnu činnosť, ktorá mu pomáha v uvoľnení a vychádza z jeho vnútorných potrieb. Relaxačné zóny takisto môžu slúžiť ako miesto na socializáciu detí/žakov v čase mimo vyučovania. Relaxačná zóna môže poslúžiť aj ako priestor na samoštúdium.

MIESTNOSŤ NA NADOBÚDANIE ZRUČNOSTÍ SPOJENÝCH S VYUŽÍVANÍM KOMPENZAČNÝCH A ŠPECIÁLNO-EDUKAČNÝCH POMÔCOK

Miestnosť na nadobúdanie zručností spojených s využívaním kompenzačných a špeciálno-edukačných pomôcok môže byť súčasťou inej miestnosti, kde však bude presne vymedzený priestor na vykonávanie potrebnej činnosti alebo môže ísť o samostatnú miestnosť. Má slúžiť na individuálnu prácu s dieťaťom/žiakom, ktorý z dôvodu zdravotného znevýhodnenia potrebuje k úspešnému zvládnutiu edukačného procesu využívať špeciálno-edukačné pomôcky. V týchto priestoroch má možnosť individuálnym tempom a za adekvátnej pomoci za použitia kompenzačných pomôcok realizovať konkrétne činnosti spojené s výchovno-vzdelávacím procesom. Vybavenie danej miestnosti má zodpovedať špecifickým potrebám žakov, ktorí využívajú špeciálno-edukačné pomôcky po priestorovej, organizačnej aj materiálnej stránke.

MIESTNOSŤ PRE ŠPECIÁLNEHO PEDAGÓGA A ODBORNÉHO ZAMESTNANCA

Miestnosť určená na odbornú prácu s deťmi/žiakmi. Diagnostika, intervencia, terapia a iné odborné činnosti vyžadujú špecifické prostredie. Špeciálny pedagóg a odborný zamestnanec pripraví miestnosť podľa konkrétnych potrieb detí/žakov. Miestnosť môžu využívať na individuálnu, ako aj skupinovú prácu s dieťaťom/žiakom, ako aj ďalšie odborné činnosti súvisiace s intervenciou napr. stretnutia, konzultácie a supervízie rodičov, pedagógov a ďalších zamestnancov školy a iné.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti/žiaci, pre ktorých je nástrojom dosiahnutia výchovno-vzdelávacích cieľov využitie možností takejto miestnosti alebo časti miestnosti, najmä deti/žiaci so zdravotným znevýhodnením. Pri výbere miestnosti, pomôcok a aktivít realizovaných s dieťaťom/žiakom je nevyhnutné prihliadať na jeho aktuálne potreby a naladenie, pričom je dôležité dieťa/žiaka neprestimulovať množstvom podnetov, ktoré sú mu poskytnuté.

Multisenzorická miestnosť: pre všetky deti/žiacov, najmä je vhodná pre deti/žiacov so zmyslovou depriváciou, kognitívnym deficitom alebo detí/žiacov, u ktorých je možné pobytom v senzorickej miestnosti navodiť pocit bezpečia, uvoľnenia a relaxácie.

Bezpodnetová miestnosť: pre deti/žiacov, ktorí v dôsledku hypersenzitivity, prestimulovania, porúch správania alebo v dôsledku iného zdravotného znevýhodnenia pociťujú pocit silnej vnútornej emocionálnej nestability, agresivity, tenzie alebo pociťujú potrebu celkového senzorického a psychomotorického upokojenia. Rovnako pre deti/žiacov, ktorí vyžadujú nácvik priestorovej orientácie, echolokácie, oddych bez zmyslových podnetov.

Relaxačný kútik/relaxačná zóna: pre všetky deti/žiacov, ale najmä deti/žiacov, ktorí potrebujú v dôsledku emocionálnej nestability, vnútornej tenzie alebo vyčerpania priestor na aktívny ale aj pasívny oddych, relaxáciu a uvoľnenie.

Miestnosť na nadobúdanie zručností spojených s využívaním kompenzačných a špeciálno-edukačných pomôcok: pre všetky deti/žiacov, ktorí v dôsledku zdravotného znevýhodnenia potrebujú na prevedenie konkrétnych činností využívať kompenzačné a špeciálno-edukačné pomôcky.

Miestnosť pre zdravotnú sestru vybavenú potrebnými prístrojmi, nábytkom, uzamykateľnými skrinkami: pre všetkých žiakov, ktorí potrebujú jednorazovú alebo opakovanú pomoc zdravotnej sestry na výkon ošetrovateľskej činnosti.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. q) školského zákona)

- škola,
- špeciálne výchovné zariadenie.

Realizáciu podporného opatrenia zabezpečuje riaditeľ školy. Riaditeľ školy zabezpečí miestnosť alebo konkrétnu časť miestnosti, ktorú môžu deti/žiaci využívať pod vedením pedagogických a odborných zamestnancov školy alebo školského podporného tímu.

Miestnosť špeciálno-pedagogickej podpory si môže škola vytvoriť podľa vlastných možností a potrieb, ktoré identifikuje v spolupráci so zariadením poradenstva a prevencie.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Miestnosť je možné využívať individuálne, alebo skupinovo.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia sa poskytuje podľa individuálnych potrieb dieťaťa/ žiaka na pravidelnej alebo nepravidelnej báze na základe vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie, pedagogického zamestnanca v kategórii školský špeciálny pedagóg, odborného zamestnanca školy alebo školského podporného tímu.

MODELOVÁ SITUÁCIA

Podporné opatrenie: *Zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností*

U Milana, ktorý má diagnostikovaný detský autizmus, sa po nástupe do inej školy (2. ročník) z dôvodu zmeny bydliska začalo výraznejšie prejavovať sebapoškodzovanie, ale zvýraznilo sa aj agresívne správanie voči spolužiakom.

Rodičia požiadali triedneho učiteľa o riešenie tejto situácie. Keďže škola má zamestnaného školského psychológa, ten v rámci svojej odbornej činnosti a po konzultácii so špecializovaným centrom poradenstva a prevencie, ktorého je Milan klientom, odporučil na získanie pocitu upokojenia, uvoľnenia a regulácie emócií hnevu pobyt v bezpodnetovej miestnosti a poskytnutie podporného opatrenia: zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania.

Riaditeľ školy po prehodnotení priestorových a finančných podmienok školy vydal vyjadrenie na zabezpečenie odporúčaného podporného opatrenia. Na vybudovanie tejto miestnosti využil už existujúci vhodný priestor, napríklad upravil a prispôbil pre potreby Milana priestor, kde boli uložené pracovné pomôcky.

8.Odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je odstrániť bariéry (najmä fyzické) a sprístupniť vzdelávanie a školské prostredie pre dieťa/žiaka so zdravotným znevýhodnením a ostatné deti/žiacov tak, aby zodpovedali ich výchovno-vzdelávacím potrebám. Primerané úpravy majú byť v súlade s legislatívou a ďalšími usmerneniami a metodickými materiálmi (najmä Manuálom debarierizácie škôl a školských zariadení, 2022) navrhnuté a realizované tak, aby podporovali začleňovanie detí/žiacov počas celého procesu výchovy a vzdelávania. Pri budovaní nových škôl a školských zariadení sa uplatňuje univerzálne navrhovanie a univerzálny dizajn.

Úprava prostredia škôl a školských zariadení môže byť výrazným podporným mechanizmom, ktorý priamo nielen prispeje k vytvoreniu inkluzívneho prostredia, ale aj efektívnym prostriedkom k dosiahnutiu výchovno-vzdelávacích cieľov.

Každé dieťa/žiak je v škole vítané. Preto pred nástupom dieťaťa/žiaka so ZZ/ŠVVP s ohľadom na jeho fyzické a psychické danosti/možnosti do školy alebo školského zariadenia sa odporúča včas, ideálne ešte pred samotným nástupom, konzultovať s vedením školy alebo školského zariadenia, prípadne aj so zriaďovateľom školy/školského zariadenia, možnosti umiestnenia dieťaťa/žiaka v ich škole alebo školskom zariadení. Dôvodom je prípadná úprava prostredia pre čo najplnohodnotnejšie vzdelávanie dieťaťa/žiaka v škole a školskom zariadení, ako aj sprístupnenie jeho účasti na aktivitách školy.

Riešenie úpravy školského prostredia je upravené v **Manuáli debarierizácie škôl a školských zariadení**.

V manuáli sú vymedzené štandardy debarierizácie školského prostredia a eliminácie fyzických, informačných a technologických bariér tak, aby zodpovedali skutočným potrebám detí/žiacov nielen so zdravotným znevýhodnením a rešpektovali princípy univerzálneho dizajnu. Je založený na holistickom prístupe,

ktorý zabezpečuje plnú participáciu dieťaťa/žiaka na živote školy (t. j. definuje štandardy, ktoré vytvárajú inkluzívny priestor) Okrem priestorových štandardov (ako napr. technická špecifikácia pre stavebné úpravy) definuje manuál aj štandardy postupu pri debarierizácii budov škôl a školských zariadení.

Nie je vhodné, aby kvôli akýmkoľvek bariéram bolo dieťa/žiak so ZZ/ŠVVP vylúčené z výchovno-vzdelávacieho procesu. V rámci debarierizácie by mala byť pozornosť sústredená najmä na vytvorenie komplexného inkluzívneho prostredia metódou univerzálneho navrhovania/dizajnu. Toto by malo zahŕňať najmä prístupnosť prostredia (fyzická prístupnosť) rešpektujúceho jednotlivcov s rôznym zdravotným znevýhodnením vrátane osôb so zvýšenou zmyslovou citlivosťou, ako aj technologickú prístupnosť a prístupnosť informačných a komunikačných zdrojov/nástrojov, vzdelávacích metód, materiálov (eliminácia informačných bariér), elimináciu komunikačných, sociálnych aj psychických bariér a podobne.

Odstraňovaniu bariér a sprístupneniu školského prostredia všetkým deťom/žiakom sa venuje aj **Metodika špeciálnych učebných a kompenzačných pomôcok** v časti “Úprava a usporiadanie prostredia”, kde sú opísané vonkajšie a vnútorné prístupové riešenia. Podľa kvality ich uvedenia do praxe môže dieťa/žiak optimálne fungovať v škole alebo školskom zariadení. Primárnym cieľom debarierizačných opatrení je nielen vytvorenie optimálnych podmienok na vzdelávanie dieťaťa/žiaka so ZZ/ŠVVP, ale aj zaistenie bezpečného, tvorivého a akceptujúceho prostredia.

Úpravy vonkajšieho prostredia definujú požiadavky na elimináciu prirodzených prekážok, ktoré za normálnych okolností bezproblémovo slúžia pre bežnú detskú populáciu, ale pre dieťa/žiaka napríklad s obmedzenou schopnosťou pohybu môžu byť neprekonateľnou prekážkou, ako napríklad schody. Zahŕňajú aj také prvky, ktoré napomáhajú dieťaťu/žiakovi so zdravotným znevýhodnením k jednoduchšej orientácii prostredníctvom reflexných, vizuálnych alebo zvukových signalizačných prvkov.

Príklady:

- vybudovanie bezbariérového prístupu na prekonávanie výškových rozdielov;
- odstránenie prekážok v exteriéroch;

- vybudovanie vodiacich línií v exteriéri,
- vybudovanie pevnej nájazdovej rampy do budovy.

Úpravy vnútorného prostredia rovnako definujú spôsoby eliminácie prekážok, a obsahujú aj prvky úpravy prostredia, napr. lokalizáciu triedy, rozloženie lavíc, vizuálny poriadok v triede a pod. .

Priklady:

- úpravy a usporiadanie priestorov pre bezpečný, plynulý a komfortný pohyb dieťaťa/žiaka;
- odstránenie prekážok v interiéri;
- tvorba reliéfnych plánikov a zabezpečenie ich prístupnosti;
- reliéfne označenia v Braillovom písme a/alebo reliéfnej latinke;
- farebné kontrastné riešenia a označenia;
- zväčšené nápisy pre uľahčenie orientácie;
- piktogramy pre uľahčenie orientácie;
- vizuálne a zvukové signalizačné zariadenia;
- akustické riešenie miestností;
- prenosnú bezdrôtovú technológiu;
- rôzne asistenčné technológie podľa individuálnych potrieb dieťaťa/žiaka;
- prispôbenie osvetlenia;
- vytvorenie priestoru pre riešenie zdravotných problémov;
- vytvorenie oddychových/relaxačných zón;
- odhlučnenie miestností;

- vytvorenie akustických (sedenie vpredu, ďalej od ventilátora alebo dataprojektora, lepšie počujúcim uchom smerom k učiteľovi alebo hovoriacemu, mať výhľad na tvár učiteľky, sedenie v kruhu, tichá zóna v triede) a architektonických (odhlučňovacie panely, tkaniny v triede na odhlučnenie a pod.) podmienok pre vzdelávanie žiaka s poruchou sluchu;
- vytvorenie vhodných podmienok pre odzranie;
- vytvorenie tichých zón v triede/škole (s použitím odhlučňovacích panelov, násteniek, závesov a i.);
- vybudovanie bezbariérových toaliet, šatní, umyvární, učební, laboratórií, telocvične, jedálne, ubytovacieho zariadenia pre deti/žakov, knižnice, vonkajšieho školského areálu a podobne.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti a žiaci so zdravotným znevýhodnením a ostatné deti/žiaci, ktorým vyvstane potreba eliminácie rôznych druhov bariér - psychických, fyzických, technologických, informačných, komunikačných a pod.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. r) školského zákona):

- škola,
- školské zariadenie.

Poskytovanie opatrenia zabezpečuje a v prípade potreby v spolupráci s ďalšími zainteresovanými osobami realizuje riaditeľ školy.

Forma poskytovania podporného opatrenia

- jednoduché úpravy školy a/alebo školského prostredia pedagógmi (najmä v triede – premiestnenie nábytku, vizuálny poriadok);

- jednoduché úpravy interiéru školy a/alebo školského prostredia ďalšími zamestnancami školy (školníkom, údržbárom, upratovačkami, elektrikárom, ... - montáž dodatočného osvetlenia, montáž izolačného odhlučnenia triedy, zjednodušenie otvárania dverí; prestavba interiéru nezasahujúca do stavebných úprav-preskupenie nábytku);
- jednoduché úpravy exteriéru školy/školského prostredia zamestnancami školy (prispôsobenie prirodzených vodiacich línií, osadenie orientačných bodov, ...);
- zložitejšie úpravy exteriéru školy/školského prostredia externými odborníkmi (stavebné úpravy chodníkov, nájazdové rampy a pod.);
- jednoduché úpravy prostredia vyžadujúce si jednoduché stavebné zásahy (osadenie umývadla, rozšírenie zárubní, doplnenie zvukovej izolácie na steny a i.);
- zložité úpravy prostredia vyžadujúce si odbornú konzultáciu a zložitejšie stavebné zásahy realizované odborníkmi.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka, podmienkam školy a stavebnému charakteru budovy.

9.Poskytovanie zdravotnej starostlivosti

Opis podporného opatrenia

Cieľom opatrenia je poskytnúť dieťaťu/žiakovi so špecifickou zdravotnou diagnózou potrebnú zdravotnú starostlivosť, ktorá je nevyhnutná v čase výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho pobytu v škole.

Zdravotná starostlivosť je poskytovaná v súlade so štandardnými diagnostickými a terapeutickými postupmi napríklad prostredníctvom nasledovných činností:

- a) sledovanie a posudzovanie zdravotného stavu dieťaťa alebo žiaka,
- b) meranie, posudzovanie a zaznamenávanie vitálnych funkcií,
- c) aplikovanie liekov všetkými dostupnými formami,
- d) odoberanie biologického materiálu,
- e) orientačné vyšetrenie krvi pomocou glukomera,
- f) podávanie stravy sondou alebo cez gastrostómiu,
- g) ošetrovanie všetkých typov stómií a vymieňanie stomického vrečka,

h) hodnotenie a ošetrovanie porúch celistvosti kože,

i) hodnotenie stavu výživy a dohliadanie nad dodržiavaním dietetického stravovania dieťaťa a žiaka v škole,

J) starostlivosť o optické pomôcky (napr. okuliare), protézy a pod.,

K) podpora pri starostlivosti o sluchové pomôcky (načúvacie prístroje, kochleárne implantáty),

k) poskytovanie 1. pomoci pri akútnych záchvatoch, hypoglykémii, alergických reakciách a pod.,

l) realizácia opatrení na predchádzanie prenosných ochorení.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti a žiaci, ktorým z ich zdravotného stavu a/alebo zdravotného znevýhodnenia vyplýva potreba zdravotnej starostlivosti počas pobytu v škole.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. n) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,

- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- špeciálne výchovné zariadenie.

Podporné opatrenie poskytuje **zdravotnícky pracovník** podľa § 152a školského zákona).

Forma poskytovania podporného opatrenia

Individuálna.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka a podmienkam školy.

MODELOVÁ SITUÁCIA

Podporné opatrenia: *Zabezpečenie sebaobslužných úkonov v čase výchovno-vzdelávacieho procesu, zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede, poskytovanie zdravotnej starostlivosti*

V priebehu zimných prázdnin sa počas lyžovačky vážne zranil žiak 1. ročníka strednej odbornej školy, Ján. Kvôli zraneniu bol hospitalizovaný a v nemocnici strávil 2 týždne. Následky zranenia sú predovšetkým fyzické - zostal ochrnutý na väčšine tela, pohybuje sa iba s pomocou vozíka a rukami dokáže hýbať len obmedzene. Intenzívnou rehabilitáciou by sa však podľa odhadov lekára mal jeho stav postupne zlepšovať a Ján by v

priebehu nasledujúcich mesiacov mohol opäť chodiť, používať ruky a byť samostatný. Dovtedy ho však čaká náročné obdobie, počas ktorého bude potrebovať veľkú podporu, ktorú mu jeho okolie, vrátane školy, môže poskytnúť.

Jánova triedna učiteľka, ako aj riaditeľka školy sa o nehode dozvedeli od Jánových zákonných zástupcov začiatkom roka. Očakáva sa, že sa Ján vráti do školy už v polovici januára a bude potrebovať pomoc. Spoločne sa preto obrátili na zariadenie poradenstva a prevencie a konzultujú mieru podpory, ktorú študent bude potrebovať. Odborníci a odborníčky zo zariadenia sa spoločne so školou skontaktovali s Jánovými rodičmi a prekonzultovali mieru podpory, ktorú budú potrebovať.

Zhodli sa na tom, že pôjde o zabezpečenie sebaobslužných úkonov podľa osobitného predpisu 80c) v čase výchovno-vzdelávacieho procesu na obdobie jedného školského roka, pričom miera pomoci má spočívať v podpore osobnej hygieny, stravovaní a dodržiavaní pitného režimu, vyprázdňovania, mobility a motoriky, dodržiavania liečebného režimu, ako aj pedagogickej asistencie (predovšetkým elektronické zachytávanie poznámok a pomoc s vykonávaním úloh). Kľúčovým prvkom je zabezpečiť aj to, aby Ján nestratil obraz o svojej samostatnosti a aby bola posilňovaná jeho sebadôvera.

Odporúčanie zariadenia poradenstva a prevencie zahŕňa aj potrebu poskytnúť Jánovi zdravotníckeho pracovníka, ako aj pedagogického asistenta vzhľadom na to, že si jeho rodičia nemôžu dovoliť v škole Jánovi v plnej miere pomáhať, a to minimálne v najbližších dvoch mesiacoch, kým nájdu iné riešenie.

Riaditeľka školy, akonáhle s odborníkmi zo zariadenia poradenstva a prevencie vypracujú odhad nákladov, ktoré budú s podporou Jána spojené, požiada zriaďovateľa o poskytnutie finančných prostriedkov pre zabezpečenie podpory.

Po pridelení finančných prostriedkov začne celý tím pracovať na tom, aby Ján s plnou podporou mohol pokračovať v socializácii v triede, v škole, ako aj v dosahovaní výchovno-vzdelávacích cieľov.

10. Zabezpečenie diétného stravovania

Opis podporného opatrenia

Podporné opatrenie poskytuje priestor v zariadeniach školského stravovania aj pre stravovanie detí/žiacov so zdravotnými obmedzeniami tak, aby ich pobyt v školách a školských zariadeniach počas výchovno-vzdelávacieho procesu bol rovnocenný s ostatnými deťmi/žiakmi.

Diétna strava v zariadení školského stravovania je nevyhnutná pre deti/žiacov s vybranými diagnózami (napr. cukrovka, potravinové alergie, a pod.).

Podávanie diétnej stravy umožní týmto deťom účasť aj na popoludňajších výchovno-vzdelávacích aktivitách, posilní ich socializáciu a má priaznivý vplyv na zamestnanosť ich rodičov.

Deti/žiaci s diétnou stravou majú v prípade porušenia diéty znížené vnímanie, koncentráciu, zvýšenú agresivitu a pod.

Diétna strava sú rozdelené do 3 skupín na základe 3 druhov diét:

- šetriaca - pri ochoreniach tráviaceho traktu, pri obezite,
- diabetická - pri zvýšenej hladine krvného cukru – cukrovke,
- bezgluténová (bezlepková) – pri poruche vstrebávania lepku – celiakii.

Šetriaca diéta sa indikuje pri poruchách tráviaceho systému s dlhodobým priebehom, ktoré si nevyžadujú zmeny v energetickom príjme stravy. Sú to funkčné poruchy žalúdka, funkčná žalúdočná dyspepsia, poruchy sekrécie (hyperacidita), chronický zápal žalúdka, vredová choroba žalúdka a dvanástnika, niektoré stavy po resekcii žalúdka, chronické ochorenia žalúdka a žlčníka v pokojovom štádiu. Ďalej sem patria horúčkovité stavy a stavy po infarkte myokardu.

Diabetická diéta sa indikuje predovšetkým diabetikom mladšieho, stredného, vyššieho a pokročilého veku, teda pre väčšinu hospitalizovaných pacientov. Pre diabetikov mladšieho veku alebo s väčšou energetickou spotrebou platí jej modifikácia (prepočet jedálneho lístka na množstvo výmenných sacharidových – chlebových jednotiek).

Bezlepková diéta sa indikuje pacientom s ochorením celiakie a celikálnej sprue, pacientom s poruchou gluténovej intolerancie.

Najčastejšie požiadavky na diétu stravu:

- bezgluténová (bezlepková),
- bezlaktózová,
- diabetická,
- antihistamínová.

Pri zabezpečovaní diétného stravovania v zariadení školského stravovania je potrebné upozorniť, že sa jedná o deti/žiacov, ktorí sú rizikovou skupinou stravníkov a ich stravovanie vyžaduje osobitný prístup s posúdením ošetrojúceho lekára.

Na poskytovanie diétného stravovania je nevyhnutné zabezpečiť:

Konštrukčné zabezpečenie:

- zabezpečiť rekonštrukciu priestorov pre zabezpečenie oddeleného pracovného miesta pre prípravu jedál diétného stravovania;
- zabezpečiť materiálne vybavenie priestorov, nákup varných nádob, a pod.

Viac informácií: [Materiálno – spotrebné normy a receptúry pre diétné stravovanie \(revízia 2023\) s účinnosťou od 1. 9. 2023 | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti/žiaci s potravinovou intoleranciou a diagnózou vyžadujúcou diétnu stravu.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje zariadenie školského stravovania (podľa § 145a ods. 2 písm. s) školského zákona) a poskytuje kuchár.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Priamo v zariadení školského stravovania, pri škole, ktorú dieťa/žiak navštevuje, alebo formou spolupráce s iným zariadením školského stravovania formou pravidelného dodávania diétnej stravy.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Na základe odporúčania lekára.